

I found this article in "Pumitar." It is a bitter sweet essay, an interwar period piece by Istvan Polgáry. It was published in 1983.

If you pay close attention to the story, you realize that it is a masterclass observation of dog behavior. It is a great description of instinct, adaptability and disposition mixed with a bit of social anthropology. You might actually recognize your own Pumi...

EGY KIS FEHÉR PUMI (A TINY WHITE PUMI) by Istvan Polgáry "A Kutya" (The Dog) 1983

I was still a kid when one day my uncle George arrived to our house riding his woven bulrush covered wagon. He was a livestock manager at Hortobágy on the Great Plains in the Eastern region of Hungary. (Hortobágy is currently a National Park and the largest continuous grassland in Europe- translator's note) Because of his job he had been on the road a lot. His friends often teased him that his horse Tatar had learned the road by heart and could take my uncle everywhere without giving the horse any directions. Uncle George also visited us weekly in Debrecen. He always brought some freshly made sheep cheese directly from the plains. (Debrecen is the second largest city in Hungary. It has been the regional center at the eastern part of Hungary near the Ukrainian border. It's been also called the "Calvinist Rome" the spiritual and cultural powerhouse from the reformation era in a predominantly Catholic country. - translator's note)

Uncle George often quoted a part from one of Petőfi's poems, that described the traveler's complaint that Debrecen is a great distance from Hortobágy and while on the road he often suffers from thirst because of the lack of wine. (Sándor Petőfi was a Hungarian poet grew to prominence during the 1848-49 revolutionary war fought against the Habsburgs.- translator's note)

While it is true that the distance was great, my uncle never got to worry about suffering from thirst. He made frequent stops at local establishments, road houses and inns along the road where he always eagerly quenched his thirst. ...And yes, indeed, Tatar, his horse learned his way to all the taverns without getting directions from my uncle. It was a good deal for both of them. While uncle George enjoyed his drinks, old Tatar could take a rest at every stop.

That particular visit of Uncle George that I mentioned earlier, was a very notable one. It was a truly special day for me. He brought me a handful of white wiggling fluffy fur ball, a little Pumi puppy that as soon as I got him on the ground from my hands, started zooming around. He ran from one place to another sniffed around and checked everything out. This was the beginning of my friendship with Mokus, the little white Pumi.

Since Mokus grew up in the city with us he has never seen sheep or swine, however, his instinct urged him to herd the chickens in our yard. It was more of a chasing then herding and the escaping, frightened chicken flock really reinforced his herding instinct. He had only one enemy in the poultry yard, the Rhode Island rooster that occasionally fought back at him. Their duels always resulted in lost cock feathers, and plucked white Pumi hair that littered the yard. Success reinforces behavior and Mokus kept repeating his herding actions that really angered my mother. However, Mokus' credit, he never killed a single chicken and the repeated exercise only improved his herding skills.

Three years later, we had to send Mokus back to Hortobágy for the summer.

Uncle George wasn't happy about the news that the little Pumi he gave me as a gift was returned to him. Regardless, he took him and decided to take advantage of the situation by using the dog as his herding apprentice. A couple of weeks later he excitedly told us how surprised he was about the positive reunion of Mokus and his mother in the presence of a flock of sheep. Immediately on the first day, Mokus went along herding with his dam like he had never left the farm. In retrospect, I think that the combination of his innate instinct, the practice on the chickens at our home, copying his mother's actions and getting timely corrections, helped him learning herding pretty fast.

A notable funny thing that Mokus had often done, was herding butterflies. One morning we'd noticed that the path between the flower beds in the front yard were covered with white dead

cabbage butterflies. We could not figure out the mystery of the dead butterflies until a few days later when we saw that Mokus' beard was covered with dead white butterflies.

Mokus spent a lot of time around the live stock. He got very well along with the horses and all the cows. During milking time he always got a few splashes of fresh warm milk in his bowl at the end of the process.

He had also shown special love to the horses and via his affection he secured himself a soft and warm sleeping spot on the neck of Pityu, one of the horses. It was a good arrangement for Mokus because he did not have a dog house where he could rest.

During the day he was usually sitting the inside of the front gate in the yard waiting for the horses to return home. At the end of the day, as the horses got in hearing distance on the road, Mokus immediately recognized the cadence of the horses generated by the horseshoes clapping on the street, the familiar unique noise created by the wobbling cart wheels rotating slightly loose on the worn thimble skein and the bouncing rhythm of the elevated side bars attached to the wagon.

He barked and zoomed around in the yard in anticipation of the arrival of the horse carriage and his happiness uncontrollably spilled over when the gate opened and finally he could run up to the horses jumping up to kiss their noses. Then immediately jumped on the bench of the horse carriage to greet the riders sitting there. From the bench he leaped on the back of one of the horses and rested on its whither while they walked the last few yards to the barn. Then he

Gyermek voltam még, amikor Gyurka bátyám megérkezett egy napon, gyékényből font ekhóval fedett, zöld lőcsős szekerekével.

Mint hortobágyi számadó juhász, hente egyszer bejött Debrecembe, magával hozta a juhtejből házilag készített, igen finom juhsajtot, a gomolyát.

Rendszeresen rőtta az utat, olyannyira, hogy Tatár nevű lova — mint barátai elcsúsztak vele — egész írástudóvá vált. Gyurka bátyám a Petőfi-vers soraival csak részben azonosította magát, vallván „Debrecenből Hortobágyig szomjaztam”. Bar a távolság számára is nagy volt, de ő biz nem szomjazott. Az útközben levő csárdákba be-benézett, leöblítette az út porát és egy kis útravalót is vett magához.

A rendszeres megállás a csárdák és csapások előtt Tatár vérebe ivódott, később már minden felszólítás nélkül megállt. Amíg gazdája az ivóban elidőzött, neki is jól jött a pihenés. Ebben állott az öreg Tatár „írastudománya”.

Az a bizonyos érkezés, melyet már korábban említettem, nem volt minden-napi. Számomra rendkívül örömet jelentett.

Gyurka bátyám egy öklönyi fehér szőrösórával kedveskedett nekem. Egy kis pumival, ami a fedetes piaci kosárból kiszabadulva, s lába alatt talajt érezve, szertelen rohángolásba kezdett. Ismerkedett a környezettel, alaposan szemügyre véve minden tárgyat, s nagyokat szippantva szagmintákat vett, így kezdődött barátságunk Mókussal, a kis fehér pumival.

Mókus, mint városban felnővekvő kutya, juhót, disznót sosem látott. A vére hajította, viszont csak az udvarban

levő baromfiakat terelgethette. Nagy élvezetet nyújtott számára, ha a tyúkok népes tábora a csaholásától eszevesztett menekülésbe kezdett, s berohant a tyúkólaiba.

Egyetlen ellensége egy Roth izlandi kakas volt. Ez néha fellázadt Mókus uralma ellen. Ennek jeleként kitépett kakastollak és fehér szőrösomók maradtak a vetélkedő színhelyén.

Növelte Mókus önbizalmát, hogy töle tartanak a szörnyasok, az akarata érvényesült felettük, így a terelést megismételte, édesanyám nem kis bosszúságára. No, nem járt ez kárral — hisz egyetlen jószágot sem tépett szét — csupán passzírozott, a vele született „tehetséget bontogatta”.

Később úgy adódott, hogy Mókus egy nyarat a Hortobágyon „bojtároskodott”.

Gyurka bátyám kissé fanyalagva fogadta a hírt, hogy három éve ajándékba adott pumi visszakérül hozzá „gyakornoknak”. De azért magával vitte.

Néhány hét múlva örömmel üjságolta, s csodálkozását fejezte ki, amikor elmesélte Mókus találkozásait az anyjával és a juhnyájjal. Mókus már az első napon úgy terelt az anyja mellett, mintha kölyök korától ott nevelkedett volna. Gondolom — így utólag — az örökölt tulajdonság, a baromfiudvarban szerzett tapasztalat, s az anyja, mint „tanítómester” útmutatása alapján rendkívül gyorsan elsajátította a pásztorkutyák feladatát.

Kedvence szórakozása közé tartozott tavasszal időben a lepkek őszefogása. Egy reggel arra lettünk figyelmesek, hogy az első udvaron levő virágágyzat körülvevő úton, egymástól szabályos távolságra elhelyezve, káposztalepkek garnadaja hever. Nem tudtuk, hogyan pusztultak el és hullottak azokra a he-

lyekre. Néhány nap múlva megoldódott a rejtély. Nem a sors keze, hanem a Mókus szája volt, amely az útra helyezte a lepkeket, természetesen kimúlt állapotban.

Jó barátságban volt ő loval és tehénnel. A teheneket nagyon szerette, nem is érdek nélkül. Fejés után az első volt, hogy a rocskából néhány lötyintés Mókus tányérjába jusson. Mint minden pásztorkutya: a tejnek ő is nagy barátja volt.

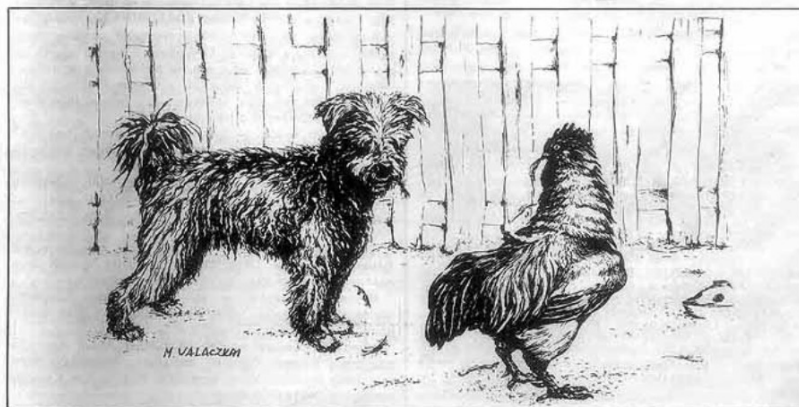
A lovak még közelebb állottak hozzá. Azokkal volt ám igazán nagy a barátság! Kutyaház nem volt, de nem is kellett. Olyan kényelmes fekhelyet, mint a békésen szunyókáló Putyu nevű jó nyaka biztosított számára, kutyák még álmukban sem remélhettek.

A lovak napközben nagyon hiányoztak Mókusnak. A bezárt kapu előtti üldögélt, s várta a lovak érkezését. Talról megismerte a patkók csengését, a kerekék kotyogását, és ráfjának sajátos hangját.

Erkezőkor örömeiben nagy köröket írt le futás közben és boldogan csaholt. Öröme még fokozódott, amikor a kapu kinyílt, s ő a lovakhoz futhatott. Azok orrára egy-egy „csókot” nyomott, majd a kocsira ugrott és az ott ülőket szertelen jókedvvel üdvözölte. Öröme a csúcsára hágott, amikor Putyu hátra ugrott, majd letelepedett a marjára. Diadalmas, boldogságtól sugárzó szemmel érkezett be az udvarra. Ott leugrott, ismét egy-egy „csókot” adott a lovaknak és azok közelében maradt. Hamarjában még elcsalni sem lehetett.

Játékos, kedves lény még ma is előttem van négy évtized távlatából. Ő is, mint oly sok ember és tárgy, a második világháború áldozata lett: bombatámadás oltotta ki életét. Feigary István

Egy kis fehér pumi

jumped off from the back of the horse to the ground and immediately flew vertically up to kiss their noses again. It was impossible to stop or call him away.

This playful energetic creature, always full with love is still vividly in my memory from the distance of forty years. Just like so many of our acquaintances loved ones and personal objects, Mokus Pumi also fell victim of WWII.

He died during one of the air raides.